

аналізуються ефективність проведення інноваційної політики з урахуванням підтримки розвитку даного виду діяльності на державному та регіональному рівнях.

Література:

1. Суховей А.Ф., Технополис Заречный – модель наукового парку для міст оборонно-ядерного комплексу / Інновації, №5-6, 2000. - с. 23-27.
2. Егоров І. Стан науково-технологічної сфери в країнах Європейського Союзу. – К.: Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва НАН України, 2001. – 22 с.
3. Егоров І.Ю., Авсєнев Е.В., Карпов В.І. «Азійські тигри»: нові акценти в науково-технічній політиці / Розвиток науки та науково-технічного потенціалу в Україні та за кордоном. Випуск 1. - Київ, Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва НАН України, 1998. - 55 с.
4. Шукшунів В.Е. Модель інноваційного процесу. Концепція навчально-науково-інноваційних комплексів. – М.: Асоціація «Технопарк», 2001. - 28 с.

Коваленко М.А., Чурсіна Л.А.

ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2011 р.

Проведений аналіз фінансово-бюджетної ситуації в Херсонській області [1] показав, що загальний обсяг фінансових ресурсів, створених на території області, зріс з 1375,9 млн. грн. у 1996 р. до 4216,2 млн. грн. у 2002 р., тобто більш ніж у 3 рази [1].

Головним джерелом формування цих ресурсів є банківські кредити. Їх сума з 124,5 млн. грн. у 1996 р. зросла до 2889,0 млн. грн. у 2002 р., або у 23,2 рази. Кредитний портфель банків, їх філіалів (залишки) зріс з 100 млн. грн. у 1995 р. до 545,6 млн. грн. у 2002 р. Різке зростання обсягів виданих кредитів за останні три роки, початок видач значних сум довгострокових кредитів (132,6 млн. грн. у 2002 р.) свідчать про зростання довіри банків до місцевих підприємств, позитивну оцінку їх фінансової спроможності і зростання спроможності повернути запозичені кошти.

Фінансові результати діяльності підприємств області не можуть розглядатись як джерело збільшення фінансових ресурсів регіону. В останні 3 роки вони покращились у порівнянні з від'ємним сальдо 1999 р. у 374,6 млн. грн. Проте сума щорічних збитків біля 150 млн. грн. свідчить, що фінансовий стан підприємств, галузей ще незадовільний. Різкі коливання загальної суми збитків і прибутків підприємств вказують на відсутність тут позитивних тенденцій.

Щорічно помірними темпами зростають платежі підприємств і організацій до зведеного бюджету, відрахування на соціальне та пенсійне страхування. Це свідчить про поступове покращання економічних результатів діяльності місцевих суб'єктів господарювання. Тенденції у їх розвитку (стабільне зростання проти обсягів 1996 р. відповідно у 1,8 і 2,4 рази) є одним з орієнтирів для прогнозування економічних, а відтак і фінансових результатів діяльності підприємств і організацій області на майбутнє.

Важливим внутрішнім джерелом фінансових ресурсів підприємств є амортизаційні відрахування. Звертає на себе увагу тенденція до поступового скорочення їх суми. З максимуму 1113,0 млн. грн. у 1998 р. вони зменшилися до 597 млн. грн. у 2001 р. і до 636 млн. грн. у 2002 р., або приблизно у 1,8 рази. Це свідчить про швидке старіння і вибуття основних фондів, незначні темпи їх поновлення.

Повний аналіз надходжень фінансових ресурсів до регіону ускладнюється відсутністю обліку обсягів вітчизняних інвестицій у 1996-1999 рр. В цілому ж як вітчизняні, так і іноземні інвестиції не стали помітним джерелом надходжень фінансових ресурсів до регіону. Першопричиною цього є невисока інвестиційна привабливість підприємств, галузей, області в цілому.

В цілому по області спостерігається позитивна тенденція щодо щорічних надходжень фінансових ресурсів. За 1996-2002 рр. вони збільшилися у 19,5 рази, за 2000-2002 рр. – у 1,4 рази.

Вибуття фінансових ресурсів у 2002 р. становило 311,6 млн. грн., що теж у 1,4 рази більше, ніж відмічалось у 2000 р. Проте загальні суми надходжень і вибуття фінансових ресурсів регіону є неспівставними величинами - у зв'язку з відсутністю повного обліку інвестицій місцевих підприємців за межі області (крім інвестицій за межі країни), перерахувань коштів до спеціальних фондів, товарних кредитів тощо.

Співставлення обсягів фінансових ресурсів, створених на території області з їх надходженнями до регіону та вибуттям за його межі дозволяє зробити висновок, що господарський та соціальний комплекси області забезпечують свою поточну діяльність і розвиток переважно за рахунок внутрішніх ресурсів. Зауваження щодо повноти обліку надходжень і вибуття ресурсів з регіону суттєво не впливають на цей висновок.

Економіка області має переважно сільськогосподарську спрямованість. Збитковість цього сектора господарського комплексу області, висока питома вага збиткових підприємств у промисловості є основними чинниками низької спроможності підприємств і організацій області щодо розширеного відтворення фінансових ресурсів.

Аналізом фінансово-бюджетної ситуації в області у 1996-2002 рр. виявлено, що місцевими підприємствами і організаціями недостатньо використовуються власні можливості для поповнення фінансових ресурсів. Зокрема, майже не використовуються можливості фондового ринку – емісія акцій, облігацій з метою залучення реальних коштів на потреби розвитку підприємств, територіальних громад.

Аналіз сильних і слабких сторін фінансів області вказує на те, що до сильних сторін фінансів області відносяться надійні джерела ресурсів, якими є сільськогосподарське виробництво та переробна промисловість.

Слабкими сторонами місцевих фінансів є:

а) високий рівень збитковості господарюючих суб'єктів. Деяка стабілізація цього рівня в останні 3 роки не містить у собі стійкої тенденції до його зниження у найближчі роки (по Україні в усі порівнювані роки відмічався позитивний фінансовий результат);

б) невисока фінансова стабільність (платоспроможність) підприємств і організацій. Сума кредиторської заборгованості в цілому по області на протязі декількох років, навіть з урахуванням років стабілізації і збільшення обсягів товарного виробництва у 1,6-1,9 разів перевищує дебіторську заборгованість.

У промисловому секторі економіки загрозою для нормального функціонування фінансів є затягування реструктуризації великих підприємств.

Можливість використовувати кредити у всьому господарському комплексі області поступово збільшується, проте в цілому є невисокою у зв'язку з низькою середньою рентабельністю виробництва, високим рівнем ризиків неповернення кредитів.

До слабких сторін фінансів області відноситься також низька ефективність використання акціонерного капіталу. В акціонерних товариствах відсутні ефективні власники. У тих же товариствах, де сформовані контрольні пакети акцій у володінні однієї або групи осіб, як правило, немає системи мотивації і стимулювання ефективної праці, досягнення високих фінансових результатів, яка повинна відповідати суті нових, ринкових відносин, реаліям відносин власності. Продовження функціонування в акціонерних товариствах систем оплати праці працівників, сформованих за часів планової економіки, теж є однією з слабких сторін для розширеного відтворення фінансів підприємств.

Слабкими сторонами бюджетної системи області є відносно невисокий рівень податкових надходжень, власних доходів (на одного жителя, на одну гривню товарної продукції тощо) та високий рівень офіційних трансфертів з державного бюджету.

В цілому слабкі сторони фінансів області переважають їх сильні сторони, звідси і напруга у фінансовому забезпеченні соціально-економічного розвитку районів, територіальних громад, області в цілому, невисокі перспективи щодо темпів їх розвитку у майбутньому.

Перспективи розвитку економіки є основною базою для прогнозування розвитку фінансів області, екстраполяції і коригування тенденцій їх розвитку на майбутній період [2].

Прогнозування здійснювалось з урахуванням розроблених вченими Херсонських університетів та фахівцями обласної державної адміністрації прогнозів збільшення обсягів виробництва у промисловості області щорічно у середньому на 6,5 % розвитку агропромислового комплексу області.

Основним розрахунковим фінансовим показником для прогнозування розвитку фінансів області взято величину загального обсягу фінансових ресурсів області (ФР₆) у розрахунку на одну

гривню загального обсягу продукції промисловості (ПП₆) у 1996-2002 рр. Обсяги фінансових ресурсів області співставлялись також з обсягами продукції агропромислового комплексу, а також харчової та переробної промисловості області у 1990-2002 рр. При цьому встановлено найбільш тісний зв'язок, високий рівень кореляції між показниками загального обсягу фінансових ресурсів області та обсягами промислової продукції, які враховують також обсяги продукції харчової та переробної промисловості. У зв'язку з цим прогнозні обсяги фінансових ресурсів (ФР_i) визначалось за формулою:

$$\text{ФР}_i = \frac{\text{ФР}_6}{\text{ПП}_6} \cdot \text{Пп}_i;$$

де Пп_i - прогнозований обсяг промислової продукції у i-му році.

Стабільний розвиток промислового виробництва в області відмічається з 2001 р. Середнє значення показника співвідношення між загальним обсягом фінансових ресурсів, створених на території області, і обсягом промислової продукції (у діючих оптових цінах підприємств) з урахуванням підсобної промисловості та малих підприємств дорівнює 2,77.

Приймаючи до уваги реальні процеси, що відбуваються у економіці області, для прогнозних розрахунків показник співвідношення між загальним обсягом створених фінансових ресурсів і обсягом промислової продукції прийнято рівним 2,75.

Регіональні фінанси суттєво залежать від економічної ситуації в цілому в країні. Загальні тенденції їх розвитку будуть прямо залежати від темпів зростання національного валового внутрішнього продукту та покращення загального інвестиційного клімату і зростання інвестицій в основний капітал. У посланні Президента України до Верховної Ради України передбачено закріплення щорічних темпів зростання ВВП на рівні не менше 5-6 % до 2004 р. та до 6-6,5 % у 2005-2011 р. Передбачається зростання інвестицій в основний капітал на 10-12%, середньорічний рівень інфляції у 2005-2011 рр. може становити 3-5% [3]. Кращі результати в економіці країни позитивно впливатимуть на надходження інвестиційних ресурсів в область. Такі висновки базуються на загальному аналізі ситуації на загальнодержавному ринку інвестицій, місці регіонального ринку на цьому в останні роки, тенденціях до переливання інвестиційного капіталу у переробні галузі промисловості, в агропромисловий комплекс, які переважають в Херсонській області.

Виходячи з цього прогнозується, що обсяги фінансових ресурсів, які утворюватимуться на території області, зростуть з 4400 млн. грн. у 2003 р. до 7280 млн. грн. у 2011 р., або більш ніж у 1,7 рази. При цьому доходи і видатки зведеного бюджету області збільшаться з 651 млн. грн. до 2420 млн. грн., або у 3,7 рази.

Таким чином, проведений аналіз дозволив виявити сильні і слабкі сторони фінансів області, визначити тісну залежність зростання їх обсягів від росту обсягів промислової продукції та інші закономірності, тенденції розвитку, визначити формулу для прогнозування обсягів фінансових ресурсів регіону. Перспективним напрямом подальших досліджень тут може стати визначення і формалізація впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на стан і майбутній розвиток регіональних фінансів.

Література:

1. Кудряшов В.П., Коваленко М.А. Аналіз фінансово-бюджетної ситуації в Херсонській області - Херсон, ХДТУ, 2003. – 24 с.
2. Кудряшов В.П., Коваленко М.А. Прогноз розвитку фінансів Херсонської області на період до 2022 року - Херсон, ХДТУ, 2003. – 13 с.
3. Європейський вибір: Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки: Послання Президента України до Верховної Ради України //Урядовий кур'єр. - 2002. - 4 червня 2002 р. - С. 5-12.